

БЪЛГАРСКИ КРЪГ „ФУКО“

Преди почти година – през юни 2024 г. – се навършиха 40 години от смъртта на Мишел Фуко, едно от най-големите имена на съвременното хуманитарно и социално мислене, което често в различни количествени проучвания в световен план се появява и като име на най-цитирания автор в тези науки за всички времена.

Ако трябва да се ограничим в споменаването на поне едно събитие в иначе неудържимо многопосочното световно отбелязване на тази годишнина, нека кажем, че група от най-активните днес изследователи на Фуко създадоха с голяма посветеност и вдъхновяваща наблюдатели като нас пунктуална работа специален интернет портал – <https://foucault40.info/>. Той се обновяваше непрекъснато, през цялата 2024 г., и включи максимален брой събития от цял свят, които отбелязваха годишнината на този толкова влиятелен, а понякога и така умеещ да предизвиква контрoверзии социално-хуманитарен „диагностик“. Наббъващият от събития интернет сайт може да бъде консултиран и към момента; той съдържа съгъстена информация и препратки към 83 събития на всички континенти. Ако всички те бъдат проследени с изследователска цел като тематични кръгове, ще очертаят много ясна и показателна карта на най-горещите огнища на проблематики и интерес към интелектуалното наследство на Фуко, диаграма на най-ефикасното вписване в актуалността на изобретените от него понятия-оръдия, индекс на най-плодоносните употреби на завещаната от него „кутия с инструменти“ за мислене и изследване.

Този интернет портал съдържа информация и за българско събитие за юбилей – то се случи през юни 2024 г. по инициатива на Издателска къща КХ – Критика и Хуманизъм като основен български издател на произведенията на Фуко и с партньорството на Културния център на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Еднодневната миниконференция имаше общия слоган „Смелост за истината –

Фуко 40 години по-късно“¹. Тогава бе обявено от Антоанета Колева (преводач на текстовете на Фуко на български език вече над 30 години и директор на основния му български издател – Издателска къща КХ – Критика и Хуманизъм) предстоящото създаване на български Кръг „Фуко“, по аналогия с множество центрове, общества и кръгове „Фуко“, разпръснати по цял свят.

На Световния ден на философията – 21 ноември 2024 г. – българският Кръг „Фуко“ се роди и формално-официално, обединявайки вече над 30 български изследователи от различни поколения, от уважавани професори и доктори на науките до ученици в Националната гимназия за древни езици и култури, през представители на изкуствата, включително един институционален член – Катедра „Социология и науки за човека“ към Пловдивския университет.

През пролетта на 2025 г. Кръг „Фуко“ започва своето публично отваряне към българската интелектуална публика: съвместно с Културния център на Софийския университет се случват три вълнуващи събития, събрали множество дискусанти, а в някои от случаите обединяващи, освен Кръга и Културния център, и трети институционални партньори. Всеки разговор от цикъла взема за отправна точка конкретен текст на Фуко, а целият цикъл носи общото название „Прочети на Фуко / Прочети на настоящето“ – защото е трудно да бъде забравено, че именно така наречената „онтология на настоящето“, т.е. конструирането на поле от възможни намеси в актуалността, е най-високото рефлексивно предизвикателство, пред което сме изправени днес според Фуко.

През март страстите бяха разпалени в дискусия, озаглавена „Онтология на настоящето и *Голям регрес*“, успоредила типа критическо мислене на Фуко и диагнозите на поредица големи имена, обединени в едноименната книга – *Големият регрес*² (трети партньор в

събитието бе Институтът за критически теории на свръхмодерността).

През април думите на Фуко „Истина може да има само във формата на Друг свят и на друг живот“³ не просто сблъскаха радикално различни интерпретации, но допряха помежду им радикално различни полета на разполагане на интерпретаторите. А през май от горещото политическо и публично устремяване на първата дискусия се набеляза преориентиране към по-приватно приглушени, свързани с личността и етоса на изследователя и субекта поле, маркирано от темата „История на истината, или как и доколко е възможно да се мисли друго“⁴.

За предстоящата през октомври 2026 г. 100-годишнина от рождението на този толкова остро предизвикателен, но и безспорно вдъхновяващ, дори през критиките към него, мислител българският Кръг „Фуко“ подготвя поредица от събития.

Замисълът на Кръга включва, освен организирането на публични събития по специфични теми, поводи и текстове, също толкова и усилия по поддържане на живо и в непрекъсната актуализация текстуалното наследство на Фуко на български. Освен публичните си прояви, Кръгът храни идеята да поддържа и затворени дискусии, както и непрекъснат обмен на информация за случващото се по света и за нови публикации – на текстове, каквито постоянно се вадят от преди време недостъпните архиви на Фуко, но и на важни коментарни публикации, включително на вдъхновени от Фуко, дори и в битка с него, нови концептуални открития или поне покани за теоретични приключения, идващи от цял свят.

Преди да заживее собствен „интернет живот“ чрез своя страница, Кръг „Фуко“ се под-

държа формално и институционално от и чрез Издателска къща КХ – Критика и Хуманизъм. На електронния адрес на издателството – kx@kx-publishing.org – с ясно указване за тематична връзка с Кръг „Фуко“ можете да пишете за всякаква информация, свързана с дейността на Кръга, с наличните и планирани издания на Мишел Фуко, както и да заявите желание за членство. Както казваме ние, създателите на Кръга, надявайки се това да е напълно в духа на мислителя-патрон: той е „кръг“, но отворен.

Антоанета Колева

Бележки

¹ The Courage of Truth – Foucault 40 Years After (one-day conference); <https://foucault40.info/sofia>, 16.05.2025.

² Нашумелият сборен том *Големият регрес: Международен дебат за духовната ситуация на времето* (2017), издаден оригинално в Германия, е представен на български от Издателска къща КХ – Критика и Хуманизъм едновременно с 12 издателства от цял свят и събира горещото „мислене в процес“ на някои от най-големите социални и хуманитарни умове на съвремието относно случващото се пред очите ни разместване на пластове на общото ни настояще.

³ Цитатът е от: Фуко, М. (2023). *Признанията на плътта*. София: ИК КХ – Критика и Хуманизъм, бел. под линия към последната страница на тома.

⁴ Цитатът е от: Фуко, М. (2019). *Употреба на удоволствията*. София: ИК КХ – Критика и Хуманизъм, 16–24.